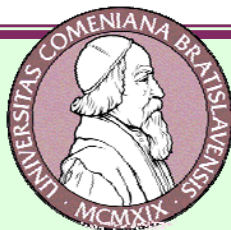

SPRAVODAJ
UNIVERZITY
KOMENSKÉHO

Marec 2008
Číslo 7
Spravodaj vychádza od r. 1955

NAŠA UNIVERZITA

Účtujeme novelu zákona o vysokých školách

Podujatia Excelentnej univerzity

Ako funguje psychologická poradňa

Výučba manažérskej matematiky v angličtine

Ocenené etologicky prírodovedeckej fakulty

Výstava študentských diel v Helsinkách

UK udelila ďalší čestný doktorát

Editoriál

Netajím sa názorom, že z ideálov Novembra 1989 ostalo, žiaľ, na prospech bežnému občanovi neveľa. Jednou zo zatiaľ nie úplne znova odudzených slobôd je sloboda vyjadrovať sa. Kde inde by to malo platiť viac, ako na akademickej pôde. Preto som v tridsiatich troch mnou editovaných číslach Našej nikdy „neškrtol“ článok doručený na publikovanie preto, že som s jeho obsahom nesúhlasil, alebo preto, že by bol v rozpore s oficiálnymi postojmi a dokumentmi našej alma mater.

Očakával by som však, že budeme vídať aj druhú stranu mince, že aspoň k závažnejším otázkam vznikne aj na našich stránkach diskusia plná argumentov za a proti. Diskusia hodná národnej univerzity. Očakával by som, že stanovisko zaujmú najmä naši najzdatnejší profesijní príslušníci odborníci. Na ilustráciu v ďalšom uvediem pár príkladov z tohto čísla, ktoré by podľa môjho názoru dišputy hodné boli. V minimalistickej editoriálnej verzii ju teraz ponúkam ja. Možno bude mať inšpiračný potenciál.

Autorka k novele vysokoškolského zákona píše: „Zlepšenie finančného zabezpečenia verejných a štátnych vysokých škôl je tiež plusom. Budú môcť čerpať finančné prostriedky z bankových úverov a pôžičiek.“ Editor si myslí, že verejné vysoké školy sú preto verejné, že ich štát rozhodujúcim spôsobom financuje. Výškou financovania pritom dáva najavo, ako kvalitné, ako so svetom porovnateľné školy chce mať. Lebo z holej dlane len málo chlupov vytrhneš. Ak sa majú verejné vysoké školy tešiť z transformácie na investičné skupiny, ktoré majú dobre prešpekulované, kedy a aká pôžička sa opláti, to už môžu byť rovno súkromnými vysokými školami.

Množia sa správy o hodnotných prednáškach a seminároch zahraničných odborníkov na pôde UK v rámci EXU. Iste, môžeme diskutovať, čo z predneseného je obohatením, ktoré by sa v internetovom čase nedalo získať „aj za menší peniaz“. Editor si myslí, že pri osobnom zážitku sa odborné kontakty vytvárajú jednoduchšie a sú trvalejšie. Rozhodujúcim však možno ani nie je priame EXU sprostredkovanie informácií a spolupráce pre zamestnancov UK. Idealista by si mohol myslieť, že rozhodujúcim je zážitok jedného, dvoch, troch, ... študentov UK, ktorých prednáška „nosiť Nobelovej ceny“ alebo jeho diskusia s našim profesorom oslovia natoľko, že od tej chvíle nebudú chcieť „nič iné, len sa im niekedy vo vede priblížiť“. Motivácia. Niekedy dokáže prekryť aj tú holú dlaň.

Autor píše: „Klesá záujem o štúdium prírodných a technických odborov a analogicky s ním i záujem o profesie tohto charakteru. ... V čase, keď na Slovensku rozbehli svoju výrobu tri svetové automobily a keď do krajiny prichádza stále nová a nová priemyselná baňazá po pracovníkoch technických smerov, je to takpovediac situácia alarmujúca. Už teraz zaznamenávajú podniky a školy nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily.“ A ku koncu lútuje, že pán minister nenaplnil svoj dobrý zámer dať viac peňazí na štipendiá vysokým školám, „ktoré sú pre spoločnosť potrebné a nie je o ne veľký záujem, ako napríklad technické vysoké školy či školy pripravujúce učiteľov cudzích jazykov.“

Editor si myslí, že so všetkou slávou k nám prišedšie svetové automobily zamestnávajú tak málo našich vysokoškolákov z technických odborov, že si ich skutočne môžu náročne vybrať, lebo je z koľko. Editor však vie, že núdza o zdravotníkov v EÚ je tikajúcou bombou. Zdravníkov, ktorí preukázateľne potrebujú vysokoškolské vzdelanie. Zdravníkov, ktorých už dnes priamo v našom hlavnom meste chýbajú desiatky prakticky vo všetkých profesiách a kvalifikáciách. Zdravníkov, ktorí sa v prípade núdze majú postarať o tých, ktorí v krajine ostali. A nejde, žiaľ, len o zdravotníkov. Použijeme hoc aj príklad zmienčených učiteľov cudzích jazykov. Vychováme ich toľko a takých dobrých, že ak by mali u nás vo svojej profesii vytvorené dôstojné finančné podmienky, naozaj by mal kto kvalifikovane a zanietene učiť. Editor nezaznamenal ani žiadnu systémovú snahu spoločnosti podporiť náročné štúdiá fyziky, matematiky alebo niektorých prírodovedných disciplín. Štát by mal o prioritě vzdelania a zdravia nielen rozprávať. Reči vedú len a len k úniku mladých, vzdelaných a zapálených a k zhoršeniu pozície vyprázdňujúcej sa starnúcej krajiny.

Môžeme čítať aj: „Na univerzite musia venovať veľa času dobrehaniu restov vo vedomostiach študentov z predchádzajúceho štúdia, a to často na úkor skutočného „vysokoškolského“ učiva.“ Editor verí, že na UK nikdy nebudeme (nútení) latku kvality podopierať suplovaním strednej školy. Editorovi totiž nikto nepresvedčí, že v tom istom čase sa dá stihnúť aj stredoškolská „nalieváreň“, aj vysokoškolské štúdium, ktorého kvalita by zodpovedala štandardu, ktorý musí byť spojený so značkou UK.

M. Dúbrava, prorektor UK

Diskutujme v letnom semestri

V aprílovom čísle Našej univerzity budeme diskutovať o „Kvalite štúdia a študentskom dotazníku“. Májové vydanie prinesie tému „Rozvoj za europeniaze 2008 – 2013: Aké šance mala a má UK.“ Príspevky k uvedeným témam nám posielajte na adresu nasa.univerzita@rec.uniba.sk do 7. mája v prípade aprílového vydania, resp. 7. júna 2008 do májového vydania.

Spravodajstvo

Študenti slávilí 50. výročie prvého zasadnutia Európskeho parlamentu

Angličtina, francúzština, nemčina, taliančina a holandčina rezonovali na oslavách 50. výročia prvého zasadnutia Európskeho parlamentu, ktoré sa konali na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína filozofa v Nitre. Univerzitu Komenského na tomto podujatí reprezentovali študenti Fakulty managementu a Fakulty ekonomických a sociálnych vied.

Toto významné študentské podujatie nemalo iba proeurópsku dimenziu, ale aj dimenziu celoslovenskú, pretože zástupcovia Univerzity Komenského v Bratislave, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Ekonomickej Univerzity v Bratislave si pripomenuli históriu, a súčasnosť fungovania Európskeho parlamentu. Študentov vysokých škôl prišla pozdraviť aj europoslankyňa Irena Belohorská. Kancelária Európskeho parlamentu v Bratislave pod vedením Róberta Hajšela svojimi aktivitami prispela k úspešnosti študentského kolokvia.

Študenti piatich univerzít sa pripravujú na svoje vystúpenie

Nebýva zvykom, že by študenti mali možnosť prezentovať na akademickej pôde svoje názory a postoje k významným udalostiam, ktoré sa oslavujú vo všetkých členských štátoch Európskej únie. Odborné príspevky študentov odznali v rôznych jazykoch a obsahovali rôzne postoje študentov k činnosti Európskeho parlamentu. Všetci účastníci kolokvia sa však zhodli na spoločnom postoji, že Európsky parlament je skutočne nadnárodnou inštitúciou, ktorá prispieva k demokracii a blahu občanov členských štátov.

Nina Krištofovičová a Ondrej Smolek, FM UK

Poznámka k titulnej strane:

Čestný doktor Bernd Michael Rode pri slávnostnom podakovaní v Aule UK. Viac na strane 3. Foto: Marián Kukan

Univerzita udelila čestný titul chemikovi svetového významu

Profesor Dr. Dr.h.c. Bernd Michael Rode, popredný svetový chemik z rakúskeho Innsbrucku, získal čestný titul UK „doctor honoris causa“. Slávnostne mu ho dňa 26. marca 2008 v Aule UK odovzdal rektor František Gahér.

Za udeleným titulom stojí vyše sedemnásť rokov spolupráce Katedry farmaceutickej chémie FaF UK a Fakulty chemických a farmaceutických vied Univerzity v Innsbrucku. Úspechy sa podarilo dosiahnuť v oblasti projektovania, prípravy, izolácie a identifikácie syntetických liečiv so špecifickým orientovaním sa na štúdium vzťahu medzi chemickou štruktúrou, fyzikálno-chemickými vlastnosťami a ich biologickým účinkom. Rozsiahly výskum vyústil do prípravy viacerých potenciálnych liečiv s lokálno-anestetickým, antiarytmickým a antibakteriálnym účinkom, ktoré obohatili poznatky a výstupy v týchto terapeutických skupinách humánnych liečiv.

„Oceňujeme Vaše úsilie o rozvoj medzinárodnej vedeckej spolupráce, vážime si Vašu dlhoročnú podporu slovenskej vedy, obdivuhodnú zarietenosť, osobnú angažovanosť a to, že ste našej univerzite umožnili podieľať sa na budovaní medzinárodných vedecko-výskumných projektov, čo je dnes pre modernú univerzitu nesmierne dôležité,“ povedal pri odovzdávaní uznania rektor UK.

Podnet na udelenie titulu profesorovi Rodemu podal prof. Milan Remko DrSc. z FaF UK. „Začiatkom deväťdesiatych rokov sa pre nás otváral svet nielen technických prostriedkov ale aj informácií. Napríklad časopis Nature sme mohli čítať iba v knižniciach. Profesor Remko z Innsburckej univerzity, ktorá patrí medzi dvesto najlepších na svete, nám pomáhal otvárať tieto možnosti,“ zaspomínal si na začiatky ich spolupráce profesor Remko.

Samotný doctor honoris causa profesor Rode si ocenenie veľmi ctí: „Spolu s čestným doktorátom som nezískal iba medailu, ale v istom zmysle aj meno Univerzity Komenského.“ Na otázku, ako

sa mu páčilo privítanie a akt odovzdávania titulu, pochvalne odpovedá: „S vašou univerzitou mám kontakty už takmer dvadsať rokov a privítanie na nej bolo vždy veľmi priateľské. Na odovzdávaní ocenenia si najviac vážim, že sa dialo tradičnou formou. Je to pre mňa veľká česť.“

Čestnému doktorovi Bernd Michael Rodemu sa páčila tradičná forma odovzdávania titulu. Zdroj: Marián Kukan

UK udeľuje čestný titul „doctor honoris causa“ osobnostiam, ktoré sa významnou mierou podieľajú na rozvoji poznania, vzdelanosti, kultúry, demokracie a všeludských hodnôt a ktoré prispeli aj k rozvoju vzdelávania na UK.

Lenka Mlynčeková

Ocenenie pre etologičky Prírodovedeckej fakulty UK

Odovzdávanie Ceny Zdenka Kleina za významný prínos v oblasti interdisciplinárnych prístupov k chápaniu etológie človeka sa uskutočnilo dňa 13. marca 2008 na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Medzi laureátmi ceny boli aj dve pracovníčky Katedry živočíšnej fyziológie a etológie Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave RNDr. Lucia Kršková, PhD. a Mgr. Alžbeta Talarovičová.

Ocenenie im patrí za prácu publikovanú v časopise *Neuroendocrinology Letters*. V tomto článku, ako aj v ich doterajšej práci, sa zameriavajú na organizačné účinky pohlavných hormónov, najmä dominantného androgénu – testosterónu. Ich práca v kontexte dynamicky sa vyvíjajúceho poznania v tejto oblasti vo svete demonštruje, že hormonálne prostredie, v ktorom sa počas embryonálneho vývinu mláďa vyvíja, ovplyvňuje jeho správanie počas následného postembryonálneho vývinu a aj v dospelosti. Poukazuje na potrebu poznania epigenetických mechanizmov, ktoré determinujú moduláciu genetickej informácie v podmienkach konkrétneho prostredia.

Laureátky ceny Zdenka Kleina (zľava Lucia Kršková a Alžbeta Talarovičová) s predsedom medzinárodnej poroty a iniciátorom tradície Petrom Fedorom-Freybergom

Cena, odovzdaná dekanom Prírodovedeckej fakulty Karlovej univerzity prof. RNDr. Pavlom Kováčom, CSc., a predsedom medzinárodnej poroty prof. MUDr. Petrom Fedorom-Freybergom, PhD., v prítomnosti viacerých vedúcich osobností vedeckého života na Karlovej univerzite a zástupcov veľvyslanectva Slovenskej republiky v Prahe, predstavuje významné ocenenie a motiváciu pre ďalšiu prácu obom mladým kolegyniam, celej katedre i slovenskej etologickej obci.

Ocenenie je pomenované po skvelom československom humánom etológovi Zdenkovi Kleinovi, ktorý dlhodobo pracoval na Psychiatrickom ústave v Prahe. Za svoje zásady a občiansku odvahu bol politicky prenasledovaný a dokonca väznený. Po roku 1989 sa vrátil na svoje materské pracovisko a na Karlovu univerzitu, ale pôsobil tu len krátko a vo veku päťdesiatšesť rokov zomrel. Poznali sme ho ako aktívneho účastníka konferencie Slovenskej a českej etologickej spoločnosti, člena jej výboru, autora mnohých vedeckých prác a kníh. Najmä však ako mimoriadneho človeka a humanistu.

Ocenenie sa udeľuje každoročne a prvým laureátom bol v roku 2001 profesor K. Grammer s kolektívom z Boltzmanovho ústavu vo Viedni za objav existencie feromónov u ľudí. Tradíciu inicioval prof. MUDr. Peter Fedor-Freybergh, PhD., editor medzinárodného vedeckého časopisu *Neuroendocrinology Letters*, zameraného na komplexné prístupy k poznávaniu regulačných procesov správania živočíchov a človeka.

Prof. RNDr. Michal Zeman, DrSc.,
vedúci Katedry živočíšnej fyziológie a etológie PríF UK

Diela študentov výtvarnej výchovy na výstave v Helsinkách

Na výstave s názvom *Peknô.sk* vo Fínskych Helsinkách prezentovali svoje práce študenti Katedry výtvarnej výchovy PdF UK. Slovenská časť výstavy sa vo Fínsku stretla s pozitívnym ohlasom, obdivom a záujmom nielen vo verejnosti ale i médií.

Súčasný dizajn i ľudová tradícia

Cieľom výstavy bolo predstaviť rýdzo slovenské remeslo – drotárstvo, ako národné špecifikum a jeho tradíciu ručného spracovania – ako špecifického výrobnotechnického a umeleckého fenoménu. Prostredníctvom zbierky historických, muzeálnych drotárskych predmetov a kolekcie užitočných predmetov, výtvarných prác a šperkov od súčasných výtvarníkov a dizajnérov ako aj študentov Katedry výtvarnej výchovy PdF UK Kataríny Kratinovej, Zuzany Krajčírikovej (in memoriam) a Mareka Balka. Katarína Kratinová sa na výstave prezentovala svojou diplomovou prácou, realizáciou abstraktnej plastiky s názvom *Návrat*. Zuzana Krajčíriková spolu s Marekom Balkom predstavili svoje práce ktoré vznikli počas semestra – predovšetkým pozoruhodnú kolekciu šperkov a drôtený objekt s názvom *Autoportrét*.

Prezentované práce svedčia nielen o zúročení nadobudnutých znalostí, zručností, skúseností s rôznymi materiálmi a ich tvárnymi, výrazovými a obsahovými možnosťami. Svedčia predovšetkým o tvorivosti, originalite a úcte k ľudovej tradícii. Sú prepojením súčasného dizajnu a tradície ľudového remesla a kultúry. Všetky práce vznikli pod odborným vedením akad. sochára Alojza Drahoša v sochárskom ateliéri PdF UK.

Mgr. Jaroslava Markofová, Katedra výtvarnej výchovy PdF UK

Na workshope sa prezentovali novinky z aquafitness

Dňa 15. marca sa uskutočnil na pôde FTVŠ UK, v spolupráci s Národným športovým centrom a SZRTVŠ, v poradí šiesty medzinárodný Workshop aquafitness. Na akcii prezentujúcej novinky z oblasti pohybových aktivít vo vodnom prostredí, sa zúčastnilo tridsať aktívnych trénerov, pedagógov stredných a vysokých škôl, fyzioterapeutov, rehabilitačných pracovníkov a záujemcov zo Slovenska a Českej republiky.

K zvýšeniu odbornej kvality a úrovne seminára prispeli svojou účasťou kolegyne z Univerzity Karlovej v Prahe a Masarykovej Univerzity v Brne. Je potešiteľné, že niektorí spomedzi zúčastnených neváhali merať cestu až z Košíc, Liptovského Mikuláša, Lučenca či z Klatov nad Vltavou, aby sa zoznámili s novými trendmi tréningu vo vode.

Hlavnú zásluhu na úspešnej prezentácii pohybových programov Cardio-Chi a brušných tancov vo vode mala pozvaná renomovaná trénerka aquafitness pani Mimi Rodriguez Adami z Talianska. Teoretická časť workshopu prezentovala filozofiu, základné prístupy a zásady, špecifické pre tvorbu vybraných pohybových aktivít vo vodnom prostredí. Následne si techniku kondičných a dychových cvičení, ako aj špecifické zručnosti mohli účastníci osvojiť priamo v bazéne. Profesionálne vedenie lekcií, originálny výber choreografií, podmanivý hudobný sprievod a najmä charizma lektorky boli ocenené zaslúženým potleskom a bohatou diskusiou pri odovzdávaní účastníckych certifikátov na záver workshopu.

PaedDr. Jana Labudová, PhD., FTVŠ UK

Aktivity našich pracovníkov

Matematicky podkutí, jazykovo zdatní manažéri

Na FMFI UK začali pripravovať za podpory Európskeho sociálneho fondu výučbu manažérskej matematiky v angličtine.

Jednou zo stratégií, ktorými chce Európa zabezpečiť svoju budúcnosť, je rast založený na znalostiach. Rola univerzít v tomto procese je veľmi dôležitá. Čoraz viac sa prejavuje potreba medzinárodnej spolupráce, potreba podporiť mobilitu učiteľov, študentov, ale aj „mobilitu vedomostí“.

Študijný program manažérska matematika je jedným z najviac požadovaných študijných programov, ktoré zabezpečuje Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK. Myšlienka pripraviť

tento program v anglickom jazyku bola preto prirodzenou, jej realizácia však narážala na nedostatok zdrojov. Vďaka európskemu sociálnemu fondu sa podarilo urobiť prvé, najdôležitejšie kroky na realizovanie tejto myšlienky.

Program Manažérska matematika

Akreditovaný študijný program „Manažérska matematika“ je pre študentov zaujímavý aj vďaka spolupráci učiteľov dvoch fakúlt. Každá z nich do programu prináša svoje vlastné

know-how. FMFI UK dbá najmä o rozvoj exaktného matematického myslenia a rozvoj počítačovej gramotnosti budúcich absolventov, Fakulta managementu UK o rozvoj ich manažérskych a komunikačných schopností.

Absolventi tohto smeru sú žiadani a nachádzajú uplatnenie v sektore bankovníctva, poisťovníctva, v štátnej správe, v súkromných firmách, ale i vo vede a výskume. Čoraz častejšie je v praxi nutné, aby dokázali plynne komunikovať v angličtine. Zároveň o tento

študijný smer prejavili záujem aj študenti z družobných európskych univerzít. To sú dva hlavné dôvody, ktoré FMFI UK motivujú k príprave študijného programu Manažérska matematika v angličtine.

Štrukturálne fondy Európskej Únie podporujú projekt

Štrukturálne fondy EU umožnili realizáciu dvojročného europrojektu „Študijný program manažérska matematika v anglickom jazyku“. Realizácia projektu sa končí v septembri 2008. Dovtedy sa v rámci projektu vytvorila anglické verzie bakalárskeho a magisterského študijného programu, budú prichystané anglické alternatívy študijných materiálov. Výber a zabezpečenie vhodných amerických a britských

učebníc je pre tento študijný smer veľmi dôležitý. Zároveň sa bude budovať aj na domácich tradíciách a skúsenostiach. Niektoré osvedčené študijné materiály sa preto prekladajú zo slovenčiny, nové študijné texty píše učiteľka FMFI UK už priamo v angličtine.

Príprava nového štúdia vyžaduje aj novú výpočtovú a didaktickú techniku. Takisto sa plánuje modernizácia učebných priestorov a ich vybavenia modernou didaktickou technikou. Buduje sa webová stránka, určená na zhromažďovanie informácií o projekte (<http://hore.dnom.fmph.uniba.sk/~svana/vyb/>).

Najdôležitejší sú ľudia

Fakulty, podieľajúce sa na výučbe Manažérskej matematiky, vedia zabezpečiť kvalifiko-

vaných odborníkov, vyučujúcich. Treba však zlepšiť pripravenosť týchto učiteľov prednášať v anglickom jazyku. Prvé kroky sa spravili už v rámci súčasného europrojektu. Vybraným učiteľom boli poskytnuté štipendiá, slúžiace na zdokonalenie ich vyjadrovacích schopností v anglickom jazyku. Na FMFI UK sa konal aj špecializovaný kurz odbornej angličtiny. Získanie učiteľov, schopných a ochotných učiť na tomto študijnom smere dlhodobo v anglickom jazyku, pravidelné zlepšovanie ich odborných jazykových schopností, to je úloha, ktorú bude treba v budúcnosti zabezpečovať z ďalších, nových zdrojov.

Doc. RNDr. Ivan Kupka PhD,
Doc. RNDr. Vladimír Toma PhD, FMFI UK

Psychologická poradňa pre vysokoškolákov UK

Služba univerzity je pre študentov zadarmo

Už štyridsať rokov poskytuje odborné rady vysokoškolákovi psychologická poradňa na Mlynoch. Jej traja špecialisti PhDr. Ivan Rapoš, PhDr. Mária Krýsllová a PhDr. Lubica Sládeková pomáhajú študentom s ich problémami v škole i vo vzťahoch. Návštevnosť poradne je pomerne vysoká, lebo ako tvrdí vedúci doktor Rapoš, najlepšia reklama je dobrá skúsenosť.

• Na koho sa vaša poradňa orientuje?

Sme Psychologická poradňa pre vysokoškolákov UK, z čoho je jasné, na koho sa špecializujeme. Ide predovšetkým o študentov Univerzity Komenského, ale nemáme problém vziať aj študentov iných vysokých škôl.

• Takže pracujete iba so študentmi? Zamestnanci univerzity k vám nechodia?

Keby mali záujem aj zamestnanci, vieme sa dohodnúť aj s nimi. Robili sme poradenstvo aj tohto typu. Avšak tí nie veľmi využívajú túto možnosť.

• Koľko špecialistov pracuje v poradni?

Sme traja, okrem mňa ešte dve kolegyne, jedna z nich na čiastočný úväzok. Ak klient/ka chce, môže si vybrať. Nieкто chce hovoriť radšej so ženou, nieкто s mužom.

• Čo musí študent urobiť, keď sa chce objednať?

Väčšinou to funguje tak, že sa objednávajú cez internet, alebo si prídu osobne dohodnúť stretnutie. Niekedy sa stane, že prídu neobjednaní a keď sme voľní, tak ich prijímame. Ale u nás sa nečaká v čakárni ako u lekára. Čítame ich čas aj anonymitu, a preto nás navštevujú v dohodnutom termíne.

• Ako prebieha sedenie?

Prvé sedenie slúži najmä vzájomnému zoznámeniu sa, klient sa môže pýtať na našu kvalifikáciu, spôsob práce a pod. a zvyčajne nás už na prvom stretnutí uvedie do rámca svojho problému, alebo nám začne rozprávať o sebe a svojich ťažkostiach. V priebehu prvého sedenia klient zvyčajne vyplní kartu so základnými informáciami. Uvedie aj dôvod návštevy, ktorý sa nakoniec nie vždy ukáže ako pravý. Buď sa ukáže, že podstata problému je inde, alebo mu to samému nie je jasné. Výnimočne prídu len na jednorazovú konzultáciu, väčšinou sa stretávame viackrát. Venujeme sa im aj niekoľko mesiacov a sú aj takí, ktorí nás navštevujú rok alebo dva, niektorí sa zasa s odstupom času vracajú.

• Ako potom pokračuje riešenie problémov; spolupracujete aj so školou alebo s rodičmi?

To je celkom zaujímavá otázka. Počas fungovania našej poradne sme sa stretávali s tlakmi rodičov: „Náš syn vás potrebuje a mali by ste ho vyšetriť,“ hoci on sám o to záujem nemá. Alebo tendenciou univerzity, aby sme sa stretli

Ivan Rapoš si myslí, že klient má prísť do poradne dobrovoľne a byť ochotný aktívne na sebe pracovať. Zdroj: Lenka Mlynčeková

napr. so všetkými študentmi, ktorí opakujú ročník. Ale tomu sme sa vždy bránili, pretože zastávame názor, že klient má byť sám motivovaný, pripravený a ochotný aktívne na sebe pracovať. Ďalej spolupracujeme s lekármi, za ktorými chodia študenti s fyzickými ťažkosťami, ale zisťujú, že ich problémy môžu mať psychologický základ a pošlú ich k nám. A naopak, my posielame klientov k psychiatrovi, ak zistíme, že ich problémy sú vážnejšie alebo vyžadujú aj medikamentóznú liečbu.

• S akými problémami sa najčastejšie stretávate?

Každý klient a jeho problémy sú jedinečné. Ale podľa toho, s čím súvisia, ich môžeme rozdeliť do viacerých kategórií. Často sa týkajú štúdia. Študent napríklad zlyhá a treba odhaliť príčiny, nemá predpoklady pre štúdium, trpí trémou, nezvláda systém štúdia na vysokej škole, techniku práce s rozsiahlym študijným materiálom pri príprave na skúšky. Ďalšou veľkou oblasťou sú partnerské vzťahy, konflikty krízy, nevera, žiarlivosť, rozchody, sexuálna orientácia a podobne. Dôvodom návštevy poradne môžu byť aj interpersonálne problémy, konflikty, nezhody a nedorozumenia s rodičmi, pedagógmi, spolubyvateľmi. Zdá sa, že v minulosti rodičia viac zasahovali napríklad do partnerských vzťahov svojich detí, čo sa v sú-

časnosti zmenilo. Študenti sa viac emancipujú a osamostatňujú aj po finančnej stránke. S tým súvisí aj menšia tendencia a možnosť rodičov zasahovať do ich osobného života. Paradoxne sa teraz stretávame so študentmi, ktorí by radi ovplyvnili kvalitu využitia svojich rodičov a prídu sa poradiť, ako by im mohli pomôcť. Aby sme však nehovorili iba o problémoch: stále viac študentov túži po kvalitnejšom seba-poznaní, chcú vedieť o svojich silných a slabších stránkach, chcú zvyšovať svoju pracovnú výkonnosť, ale aj kvalitu vzťahov.

• Zaujímá ma, ako je to s návštevnosťou.

Koľko mávate priemerne klientov?

Za rok mávame zhruba sto nových klientov, ktorí nás navštevujú niekoľko týždňov, mesiacov alebo rokov, k tým treba prirátať „starých“ klientov, celkový počet sedení je teda niekoľkonásobne vyšší. S návštevnosťou nemáme problém, najmä odkedy sídlime na Átriových domkoch. Predtým sme boli vo výškovej budove „Šturák“, tam, kde sú dnes kancelárie ubytovacieho oddelenia. Študenti sa tam cítili príliš na očiach verejnosti.

• Odtedy sa vám návštevnosť znížila alebo zvýšila?

Zvýšila sa, možno aj vďaka internetovej stránke. Ale chvíľu trvalo, kým si zvykli, že sme sa presťahovali. Tieto priestory nám vyhovujú, je tu väčší pokoj a o poschodie vyššie máme jednu veľkú učebňu.

• Na čo ju využívate?

Jednak na prácu so skupinami, pri takomto type poradenstva sa využíva skupinová dynamika a rôzne skupinové techniky. Ďalšou činnosťou, ktorú organizujeme pravidelne, sú Kurzy efektívnej komunikácie a riešenia konfliktov. Prihlasujú sa na ne študenti rôznych odborov. Čím pestršie je zloženie, tým lepšie. Kurz trvá dva dni a účastníci sa naučia kvalitnejšie komunikovať a porozumejú mechanizmu vzniku, priebehu konfliktov a prakticky si vyskúšajú rôzne spôsoby ich riešenia.

• Myslíte si, že propagácia vašej poradne je dostatočná?

Vzhľadom na to, že klientov máme dost, si myslím, že áno. Sme aj na internete, ale najlepšou propagáciou pre nás je priame odpodručanie a dobré skúsenosti našich klientov.

Lenka Mlynčeková

Kolko pracovných úväzkov môže mať učiteľ?

Jedným z najdiskutovanejších dôsledkov novely zákona o vysokých školách je znovuzkriesenie obmedzenia celkového pracovného úväzku zamestnancov vysokých škôl u všetkých zamestnávateľov na päťdesiatosem hodín.

Z rôznych dôvodov je fér hneď úvodom napísať, že takéto ustanovenie v túto chvíľu limituje len VŠ a ich zamestnancov, pretože všetci ostatní zamestnanci v SR môžu u rôznych zamestnávateľov pracovať toľko, koľko vládzu, chcú a koľko ich zamestnávateľia akceptujú podľa pracovných výsledkov.

EÚ upravuje pracovný čas

Z hľadiska právnej praxe ide o neobyčajne kuriózný prípad. Ostatná novela zákona o vysokých školách zrušila záverečné ustanovenie v zákone, ktoré obsahovalo, že ustanovenie o týždennom pracovnom čase v rozsahu najviac 58 hodín týždenne pre zamestnancov vysokých škôl, ktoré platilo od 1. 4. 2002, stráca svoju platnosť vstupom do EÚ. Tak sa toto obmedzujúce ustanovenie o 58 hodinách týždenného pracovného času stalo znovu platným, lebo z textu zákona nebolo vypustené ani po vstupe do EÚ.

V roku 2003 bola prijatá *Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES z 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času* (ďalej len „smernica“). V článku 6 smernice sa upravuje maximálny týždenný pracovný čas. Ustanovuje, že „Členské štáty prijímajú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov:

„Takéto ustanovenie limituje len zamestnancov VŠ, pretože všetci ostatní zamestnanci v SR môžu u rôznych zamestnávateľov pracovať koľko vládzu, chcú a koľko ich zamestnávateľia akceptujú podľa pracovných výsledkov.“

a) týždenný pracovný čas bude obmedzený zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správami opatreniami, kolektívnymi zmluvami alebo dohodami medzi sociálnymi partnermi,

b) priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.“

Povinný odpočinok má zabrániť úrazom na pracoviskách

V článku 3 smernice sú definované minimálne denné odpočinky: „Členské štáty prijímajú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby každý pracovník mal nárok na minimálny denný odpočinok trvajúci 11 po sebe nasledujúcich hodín v priebehu 24 hodín“, a v článku 5 smernice minimálne týždenné odpočinky: „Členské štáty prijímajú nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie toho, aby za každé obdobie siedmich dní mal pracovník nárok na minimálny nepretržitý odpočinok v trvaní aspoň 24 hodín plus jedenásthodinový denný odpočinok uvedený v článku 3.“ Odpočinok má teda predstavovať spolu najmenej 90 hodín týždenne.

Zabezpečenie tejto povinnosti je zodpovednosťou členského štátu, nie zamestnávateľa. To znamená, že sa má vzťahovať na každého zamestnanca, aj keby pracoval u viacerých zamestnávateľov. Keďže počas práce na každých 8 hodín pripadá ešte najmenej pol hodina odpočinku, táto smernica EÚ vlastne dovoľuje, aby zamestnanec bol v členskej krajine zamestnaný nanajvýš na 74 hodín týždenne.

Náš zákonník práce však stanovil minimálny denný odpočinok v SR na 12 hodín, takže pre SR by to nemalo byť viac ako 68 hodín. Cieľ smernice je presvedčivý: v práci, ktorá ohrozuje život alebo zdravie iných ľudí či samých zamestnancov, je zabezpečenie minimálneho odpočinku veľmi dôležité. Zoberte si prípady vyčerpaných vodičov kamiónov, ktorí zaspali a spôsobili smrť iným účastníkom premávky alebo aj sami sebe, unavených lekárov, ktorí pochybili pri stanovení správnej liečby či pri medicínskom výkone, alebo nedávne nehody na stavbe v Bratislave na Bajkalskej ulici, kde robotníci pracovali 6 týždňov 12 hodín denne bez jediného dňa voľna. Smernica teda stanovuje zásady, ktoré majú zabrániť ohrozeniu zdravia a života.

Zákon škodil hercom a lekárom

Len pripomením, že pôvodný návrh ustanovenia z roku 2002 bol oveľa reštriktívnejší – malo to byť celkovo len 48 hodín. To však obmedzovalo napríklad hercov, ktorí okrem pôsobenia v divadle či dabingu aj učia na vysokej škole. Kto iní by lepšie učil, ako skúsení aktéri. Ak by si znížili úväzky na školách, prestali by byť členmi akademickej obce a prišli by o mnohé akademické práva.

A neboli jediní, ktorých by to nadmerne obmedzovalo – napríklad učiteľia – lekári z lekárskejších fakúlt, pôsobiaci na klinikách,

„Je to doslova delikatesa pre logiku: má byť zrušené niečo, čo podľa nich vôbec neplatí.“

by takmer nemohli liečiť a vôbec by nemohli chodiť do pohotovostných služieb. Aj preto bola vtedy navrhnutá zmena v druhom čítaní – aspoň na 58 hodín týždenne, ktorá prešla a platila do 1. 5. 2004 (do dňa prístupu SR do EÚ). Po tomto termíne platila úprava vo zákonníku práce o 48 hodinách pre jedného zamestnávateľa. Do našej legislatívy však nebolo prevzaté žiadne ustanovenie o dĺžke pracovného času vo vzťahu ku všetkým zamestnávateľom.

Lietajúci pedagógovia

Do právneho poriadku SR nebola teda implementovaná smernica a nastalo obdobie úplnej slobody pri zamestnávaní sa. V prípade vysokých škôl išlo najmä o slobodu siahajúcu až do anarchie v podaní tzv. lietajúcich profesorov. V jeden deň v týždni učili na jednej škole, iný na druhej, tretí na tretej a niektorí šikovnejší stihli aj štvrtú školu. Dokonca aj keď tam vôbec neprišli – virtuálna realita potláčala skutočnosť. Asi sa neriadili heslom „Všetko pre blaho študentov a školy“, ale heslom „Všetko pre vlastné vrecko a blaho“.

Utilitárne sa pritom správali nielen „poletujúci“, ale najmä niektoré vysoké školy. Angažovaním profesora formálne splnili kvalifikačné požiadavky na pedagogický zbor a zažehnali vlastný akútny problém. To, že profesor má nielen reálne učiť, ale súčasne aj rozvíjať vlastný odbor, nerobilo vrásky ani školám, ani takýmto profesorom bez chrbtovej kosti.

Na druhej strane je rozumné a neohrozuje kvalitu, ak poctivo a výkonne pracujúci môžu robiť viac, ako pripúšťa „jeden úväzok“. V daných podmienkach som považoval za určite dobre zdôvodniteľné, aby zamestnanci Univerzity Komenského (ďalej len „UK“) mohli mať celkovo jeden a pol úväzku a tí, ktorí mali plný úväzok mimo UK, rozhodne nemali mať na UK viac ako pol úväzku.

Omyl pri zrušení zrušeného ustanovenia

Pri prerokovávaní novely VŠ zákona v roku 2007 bolo navrhované ustanovenie, aby 58 hodín bol maximum celkového týždenného pracovného času pre učiteľov vysokých škôl na všetkých vysokých školách pôsobiacich v SR. Okrem spomínanej smernice tu zohral úlohu aj zámer zamedziť znižovaniu kvality výučby, keď sa malo zabrániť tomu, aby niektorí profesori (a vysoké školy, ktoré ich zamestnávali) mohli predstierať učenie na mnohých (dvoch, troch i viac) vysokých školách, naraz na plné úväzky, či dokonca garantovať štúdiám na viacerých školách súčasne.

Ako to už býva, trafená hus zagágala a niektorí poslanci NR SR úspešne zabojovali proti tomuto návrhu a podarilo sa im ho neprijíť. Asi to boli kvalitní a dôslední právnici, pretože si nevšimli, že sa im podarilo zrušiť aj pôvodné zrušujúce ustanovenie oného nepriateľského paragrafu 74 ods. 3. A tak sa ich pričinením „reinkarovalo“ ustanovenie o maxime 58 hodín práce všetkých zamestnancov vysokých škôl u všetkých zamestnávateľov.

Nakoniec sa prebudili a nachádzali právne kľučky a zaručené vysvetlenia, že to ustanovenie tam vlastne nepatrí, že je to omyl, že neplatí, že je v rozpore so smernicou. Keby si aspoň onú smernicu prečítali, ale to by bola práca, a tá je prízemná, nič pre

nich. Dokladom toho, že aj právna prax sa odlišuje od právnej teórie a logický rozpor v stanovisku sa nie vždy v týchto kruhoch považuje za vážnu chybu, je fakt, že títo majstri právneho remesla predsa len v januári roku 2008 navrhli novelizáciu VŠ zákona, ktorou sa ono „neplatné“ ustanovenie má zrušiť. Je to doslova delikatesa pre logiku: má byť zrušené niečo, čo podľa nich vôbec neplatí. Nečudujme sa, veď v právnej praxi sa diali a dejú onakvejšie veci.

„Jeden a ten istý výkon by nemal byť predávaný trom či štyrom kupujúcim.“

Rozhoduje výkon a výsledok práce

Na UK som sa ako rektor snažil o to – a bolo to s jednoznačnou podporou dekanov fakúlt – aby sa pracovné úväzky dali do súladu s novelou VŠ zákona. Ukázalo sa, že viac ako dva úväzky mali nielen niektorí učители, ale napríklad aj niektoré upratovačky. Mnohé by sa dalo dosiahnuť kontrolou využitia pracovného času. Nie som zástancom byrokratickej kontroly, ktorá by viedla k pasívnemu sedeniu či zabíjaniu času na pracovisku len preto, aby sa do-

držala litera zákona. Za rozhodujúci totiž považujem výkon, výsledok práce každého zamestnanca. Ale jeden a ten istý výkon by nemal byť predávaný trom či štyrom kupujúcim. Pani pri pokladni v Tesco či Bille alebo šofér kamiónu takú možnosť nikdy nedostane, a preto im to ani nikdy nenaadne. Som veľmi rád, že drvivá väčšina zamestnancov UK si v prípade nesúladu svojich pracovných vzťahov s ustanovením VŠ zákona tieto vzťahy podľa neho upravia.

Na kvalitných západoeurópskych či amerických univerzitách je neprípustné, aby učiteľ pracoval naraz na viacerých univerzitách. Naopak, predpokladá sa, že jeho komunikácia so študentmi sa neobmedzuje iba na priamu výučbu, ale štandardom sú i neformálne diskusie. Áno, je lepšie platený ako náš učiteľ. To je veľmi vážny problém. Ten však nevyriešime devalváciou práce, imitovaním jej kvality či virtualizáciou prítomnosti učiteľov. V parlamente sa bude rozhodovať o tom, či sa vypustí ono obmedzenie sumárneho pracovného času. Možno bude navrhnuté ustanovenie, ktoré bude implementovať smernicu EÚ v prospech zachovania kvality pracovného výkonu – napríklad s maximom 68 hodín práce, čo je pri 37,5 hod. týždenne menej ako 1,9 úväzku.

Uvidíme, či zvíťazí zdravý rozum.

František Gahér, rektor UK

Prínos alebo pohroma?

V septembri minulého roka vláda schválila novelu zákona o vysokých školách. Návrh Ministerstva školstva SR bol prijatý väčšinou a schválil ho aj samotný prezident. Dnes už vysokoškooláci začínajú pociťovať zmeny, ale mnohí nemajú žiadne informácie o tejto novele a nevedia, aké zmeny prináša. Väčšina z nich sa o to ani nezaujíma a tí zvyšní sa to dopočuli z médií alebo od pedagógov. Možno je chyba, že z našej strany prevláda nezaujím a možno si všetci myslia, že na nich nebude mať žiaden dopad. Je načase ich vyvieť z tejto domnienky.

V jednom z paragrafov zákona sa uvádza aj stať o štipendiách. Keďže má mnoho študentov dojem, že štipendium je zrušené, nemajú žiadny dôvod na to, aby sa snažili o čo najlepšie výsledky a hodnotenia. V novele sa uvádza, že študent okrem sociálnej podpory má možnosť získať aj motivačné štipendium. To znamená, že ak si chceme prilepšiť po finančnej stránke na naše štúdium, nebolo by zlé sa občas pozrieť aj do učebníc a na skúške sa možno nie vždy uspokojiť s najnižším hodnotením. Veď keď si spočítate všetky náklady na knihy, skriptá, popripade ubytovanie a iné potreby, nie je to malá čiastka. Takýmto spôsobom môžeme aspoň sčasti odbremeniť rodičov.

Problematika, ktorá sa týka platenia školeného v externej forme štúdia, je známa, myslím si, každému. Zákon však ponecháva

bezplatné jedno štúdium na vysokej škole v štandardnej dĺžke štúdia. Je to diskriminácia alebo znevýhodnenie? Mnohí si povie, že aj externí študenti sú predsa študenti, tak kde je rozdiel? Laici argumentujú, že externisti majú popri škole zamestnanie, a preto nevidia problém, prečo by si za štúdium nemohli platiť. Nie je to však vždy tak, a navyše to nie je rozriešenie tejto dilemy.

Najpozitívnejšia časť zákona hovorí o posilňovaní úlohy vysokých škôl v rozvoji spoločnosti a európskeho vzdelávania. Má sa tak diať najmä zmenou úpravy pôsobenia európskych vysokých škôl na našom území, upravením spoločných študijných programov či akademických mobilít. Táto zmena bola potrebná nielen kvôli vstupu Slovenskej republiky do EÚ, ale aj kvôli spoločenskému rozvoju a hlavne kvôli zlepšeniu úrovne

školenia. Možno podobný systém ako je v iných vyspelejších štátoch Európy v školstve sa nezadržateľne blíži aj k nám. Nechajme sa prekvapiť.

Zlepšenie finančného zabezpečenia verejných a štátnych vysokých škôl je tiež plusom. Budú môcť čerpať finančné prostriedky z bankových úverov a pôžičiek. Dúfajme len, že nedôjde napokon k zadĺženiam.

Aby sme si vytvorili vlastný úsudok o novele vysokoškolského zákona, musíme si ju najskôr naštudovať. Aj keď má svoje chyby a nespresnenia či nedokonalosti a viacerí majú voči niektorým bodom výhrady, mali by sme dúfať, že napokon prinesie všetkým osoh.

Jana Mihályiová, študentka 1. ročníka
Katedry žurnalistiky FiF UK

Konferencia o eure na akademickej pôde UK

Medzinárodnú eurokonferenciu s názvom „Úloha práva v procese menovej sukcesie“ zorganizovala počas 4. až 6. marca Právnická fakulta UK v spolupráci s Európskym združením študentov práva (ELSA) Bratislava pod záštitou prezidenta SR Ivana Gašparoviča. Zámerom organizátorov bolo usporiadať na akademickej pôde aktuálnu odbornú konferenciu pre širšiu odbornú verejnosť so zaujímavými vystupujúcimi, ktorí publiku poskytnú podnetné poznatky.

Program konferencie bol rozdelený do troch dní, počas ktorých vystúpil s odborným príspevkom predseda vlády SR Robert Fico, guvernér NBS Ivan Šramko, francúzsky poslanec Európskeho parlamentu Jean Paul Gauzès, europoslanec Sergej Kozlík, francúzsky veľvyslanec v SR J. E. Henry Cuny, Mikael Stenström z Európskej centrálnej banky vyslaný jej prezidentom, Gerd Grum z Rakúskej národnej banky, vládny splnomocnenec pre euro Igor Barát, štátna tajomníčka Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Emília Kršíková, tajomník Legislatívnej rady vlády SR Štefan Grman, členka predstavenstva VÚB Elena Kohútiková.

Na podujatí, ktoré bolo prístupné celej akademickej obci UK i verejnosti, zazneli odborné názory slovenských a zahraničných pedagógov, ktorí sa intenzívne vedecky a pedagogicky venujú problematike menovej i európskej integrácie. Vďaka Národného projektu Excelentná univerzita, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho sociálneho fondu, bola zabezpečená prednáška profesora Thierryho Lamberta z University Paris 13 Nord, profesora Helmuta Siekmanna z Inštitútu pre finančnú a monetárnu stabilitu vo Frankfurte nad Mohanom a profesorky Susanno Cafaro z Univerzity de Salento v Taliansku. Uvedení traja profesori absolvovali na univerzite ďalšie vzdelávacie aktivity, pričom vo štvrtok viedli workshopy pre odbornú verejnosť. Odborným garantom konferencie bol vedúci odboru finančné právo Právnickej fakulty UK doc. JUDr. Ladislav Balko, PhD., ktorý vystúpil aj s odborným príspevkom.

Vďaka konferencii zazneli na akademickej pôde rôznorodé odborné príspevky a postrehy, ktoré istým spôsobom posúvajú názory a diskusiu o menovej integrácii. Z konferencie bude v dohľadnej dobe vydaný zborník. Táto publikácia sa dostane do rúk verejnosti, ktorá sa môže aj takýmto spôsobom oboznámiť s problematikou euro a menovej integrácie.

Šramko: Euro prinesie menovú stabilitu

Podľa guvernéra NBS Ivana Šramka prinesie euro Slovensku predovšetkým menovú

stabilitu a dodatočný hospodársky rast. „Euro znamená najmä stabilitu, ochráni našu ekonomiku pred prípadnými finančnými krízami alebo útokmi na kurz. Euro prispieje k vyššiemu ekonomickému rastu, ktorý je nevyhnutným predpokladom rastu životnej úrovne a zamestnanosti. Zavedením eura sa zároveň zvýši zahraničný obchod, pretože podnikanie na Slovensku bude pre zahraničných partnerov jednoduchšie a bezpečnejšie. To sa postupne prejaví v raste zamestnanosti, v priemere vyšších mzdách a dôchodkoch,“ dodal na konferencii guvernér NBS. „Či je euro isté? Splnenie nominálnych kritérií je veľmi pravdepodobné, odpoveď na udržateľnosť ešte nevieme.“ Táto časť kritérií nemá podľa Šramka jasné pravidlá. Ich hodnotenie zo strany európskych inštitúcií bude v apríli.

Poslanec Európskeho parlamentu z Výboru pre hospodárske a menové veci Jean Paul Gauzès sumarizoval postavenie Európskeho parlamentu v menovej oblasti a odporučil našim občanom, aby si prepočítali ceny z korún na eura a naopak. Spotrebiteľia by si podľa europoslancu mali totiž uvedomiť, akú relatívnu hodnotu má euro oproti pôvodnej mene. „Francúzi narábali s eurom ako s frankom, aj keď euro je cennejšie. Keď zaokrúhlite 82 centov na jedno euro, nie je to to isté, ako keď zaokrúhlite 80 halierov na jednu korunu,“ povedal europoslanec.

Netreba ignorovať eurostrach, ale vysvetľovať mýty

Robert Fico prezentoval aktuálne úlohy Slovenska v súvislosti s procesom prijímania eura. Vo vystúpení, ktorého základné tézy komunikovali širšej verejnosti viaceré médiá, slovenský premiér adresoval akademickej obci výzvu znenia: „Vážené auditórium, dovoľte v tejto súvislosti práve so súčasným eurostrachom, ktorý je prítomný na Slovensku a netreba si pred týmto zakrývať oči, vyzvať aj vás, mladých ľudí, študentov vysokých škôl, ale aj celú akademickej obec, sformovať nezávislú apolitickú odbornú platformu, ktorá v súčasnosti s relevantnými štátnymi inštitúciami bude vysvetľovať mýty panujúce okolo prijatia eura. Táto

Na konferencii o eure hovoril aj premiér Fico. Tvrdí, že pred eurostrachom si netreba zakrývať oči. Zdroj: ELSA

platforma by mohla otvorene informovať najmä mladých ľudí na univerzitách o výhodách, ale aj rizikách prijatia spoločnej európskej meny. Treba apelovať na vašu invenciu, aby ste prostredníctvom Rady vysokých škôl, ale aj Slovenskej rektorskej konferencie spustili reťazový boj proti eurostrachu. Som presvedčený, že takto sa dá konečne začať vecne diskutovať o tom, čo nás v súvislosti s eurom čaká a že sa zmierni strach najmä starších ľudí, vašich rodičov a vašich starých rodičov. Pevne verím, že sa nám podarí nahradiť eurostrach serióznou diskusiou bez akýchkoľvek predsudkov či politickej zloby, závisti a záštie, ktoré sa na Slovensku šíria.“

Premiér viackrát zdôraznil, že občanov treba zbaviť obáv z eura. „Sám sa pýtam, kolkokrát ľudia budú prežívať takzvaný eurostrach.“ Aj keď má euro nepochybne tienisté miesta, podľa premiéra z jeho prijatia predsa len vyplýva viac pozitív, lebo slovenská ekonomika je otvorená. „Keby vláda bola presvedčená, že euro nie je pre nás dobré, neprijali by sme záväzok vstúpiť do eurozóny od 1. januára 2009,“ povedal premiér, podľa ktorého existuje niekoľko analýz, ktoré hovoria, že euro môže našu ekonomiku ochrániť „pred krízovými javmi na finančných trhoch“. „Môže sa stať, že krajiny, ktoré si ponechajú vlastnú národnú menu, nedokážu zvládnuť krízové javy, ktoré finančná kríza môže priniesť,“ povedal Fico.

Predseda vlády tiež podotkol, že menovej suverenity sa Slovensko vzdáva dobrovoľne, pretože sa k tomu zaviazalo už pri vstupe do Európskej únie. „Neriešili sme otázku, či, ale kedy prijať euro,“ dodal predseda vlády v Aule UK. Časovanie vstupu do eurozóny nemôže byť čisto makroekonomické rozhodnutie; podľa neho ide o krok, ktorý je tiež politický a štátny. „Mena je jedným so symbolov štátu.“ Zdôraznil pritom, že technické záležitosti prechodu z jednej meny na druhú sú zložité, záleží okrem iného aj na veľkosti štátu. „Štát určuje menu a pravidlá jej používania prostredníctvom zákona,“ vyzdvihol dôležitosť práva v procese menovej sukcesie. Euro je podľa premiéra etablovaná svetová mena a posilňuje sa voči americkému doláru.

Vladislav Mičátek, ELSA Bratislava

Mladý odborník z Francúzska prednášal lekárom

V rámci národného projektu Excelentná univerzita navštívil 19. – 22. februára 2008 Lekársku fakultu UK Dr. Alain Lacampagne z Montpellier vo Francúzsku.

Téme sledovanie excitačno-kontrakčného spriahnutia a jeho modulácia za fyziologických a patologických podmienok sa venoval dr. Lacampagne vo svojich prednáškach študentom LF UK, doktorandom a vedeckým pracovníkom. Poslucháči sa dozvedeli o podkladoch excitačno-kontrakčného spriahnutia, pre ktoré je dôležitá nielen správna funkcia jednotlivých

vysvetlovať pokles srdcového výdaja a aj svalovú slabosť u pacientov so zlyhaním srdca. Objavujú sa však nové farmakologické intervencie, ktoré zlepšujú synchronizáciu kalciových kanálov a môžu viesť k zlepšeniu kontraktility myokardu a k zvýšeniu svalovej výkonnosti. Ďalšou pozitívnou správou sú dosiaľ nepublikované výsledky naznačujúce

grantov a štipendií na zahraničné stáže referovala Mgr. Karla Zimanová zo Slovenskej akademickej a informačnej agentúry.

O možnostiach ďalšej spolupráce diskutoval dr. Lacampagne aj s dekanom LF UK prof. MUDr. Petrom Labašom, CSc a prodekanom pre vedu. Počas konzultácií sa dr. Lacampagne stretol aj s prodekanou pre doktorandské štúdium, grantovú problematiku a ŠVOČ a prodekanou pre zahraničné vzťahy. Venovali sa najmä možnostiam prípravy diplomových prác pregraduálnych a dizertačných prác postgraduálnych študentov fakulty vo výskumných ustanovizniach vo Francúzsku, ale aj pobytom francúzskych študentov na LF UK, pre ktoré je možné získať zdroje z národného štipendijného programu.

Dr. Lacampagne zároveň vysoko ocenil doterajšiu spoluprácu jeho inštitútu s MUDr. Mgr. L. Paulisom z Ústavu patologickej fyziológie LF UK, v ktorej by rád pokračoval. Počas pobytu dr. Lacampagne v Bratislave pripravili nový projekt sledujúci ovplyvnenie kontrakcie kardiomyocytov cirkulujúcimi mikročasticami.

Návšteva dr. Lacampagne na LF UK bola doplnením a skvalitnením vzdelávania pregraduálnych a postgraduálnych študentov, prehĺbila existujúcu spoluprácu a zlepšila prípravu ľudských zdrojov pre akceleráciu rozvoja regiónu Bratislavského kraja.

Okrem prednášok dr. Lacampagne (vľavo) poskytol aj niekoľko odborných konzultácií. Na snímke s MUDr. Mgr. Ludovítom Paulisom. Zdroj: EXU

iónových kanálov, ale aj vzájomná koordinácia medzi dihydropyridínovými a ryanodínovými receptormi. Desynchronizácia týchto dvoch typov vápnikových kanálov vedie k preťaženiu buniek kalcium počas diastoly a nízkemu nárastu kalcia počas systoly. Takyto stav znižuje kontraktilitu srdcového svalu a môže predisponovať k vzniku následných diastolických depolarizácii a arytmií. Narušená koordinácia medzi dihydropyridínovými receptormi a ryanodínovými receptormi sa zistila pri viacerých chorobných stavoch, ako je zlyhanie srdca alebo diabetes mellitus, a to nielen v srdcovom svale, ale aj v kostrovom svalstve. To môže

pozitívny vplyv fyzickej aktivity na uvedené zmeny nielen v kostrovom svale ale aj v srdcovom svale.

Lacampagne chce ďalej spolupracovať

Po odborných prednáškach nasledoval seminár, kde dr. Lacampagne priblížil systém organizácie vedy vo Francúzsku ako aj zapojenie pregraduálnych a postgraduálnych študentov do práce v laboratóriách. Vyzdvihol najmä aktívnu účasť študentov vo vedeckej činnosti, ktorú je možné realizovať aj v rámci medzinárodnej spolupráce, či zahraničných pobytov študentov. O možnostiach získania

Dr. Alain Lacampagne je autorom viacerých hodnotných publikácií, držiteľom bronzovej medaily CNRS, školiteľom PhD. študentov a prednášajúcim pre lekársku fakultu v Montpellier, najstaršiu lekársku fakultu na svete. V súčasnosti je napriek mladému veku vedúcim dynamického tímu laboratória U637 INSERM. Jeho hlavným predmetom záujmu je sledovanie excitačno-kontrakčného spriahnutia a jeho modulácia za fyziologických a patologických podmienok.

Ludovít Paulis,
Ústav patologickej fyziológie LF UK

Prednášky zahraničných odborníkov na prírodovedeckej fakulte

Nemám síce prakticky žiadne skúsenosti so zahraničnými vysokými školami, niekoľkokrát som však mala možnosť navštíviť Biocentrum patriace pod viedenskú univerzitu, ako aj susedné vedecké ústavy. Hlavnými rozdielmi oproti našej Alma mater zjavnými z prvých dojmov nie sú iba vzhľad budov a úroveň vybavenia. Našincina upúta tiež, ba možno najmä, nevidané množstvo oznamov o prednáškach či seminároch domácich a zahraničných hostí. Bývalí spolužiaci, ktorí si tu robia doktorát, sa nám „sťažovali“, že pokiaľ chce človek stíhať venovať sa aj laboratórnej práci, mnohé z nich si musí odoprieť.

Bez možnosti takéhoto porovnania by si mnohí z nás pravdepodobne neuviedli, že situácia na PriF UK nie je uspokojivá. Či už genetici, molekulárni biológovia, mikrobiológovia, alebo biochemici, doteraz sme totiž okrem pravidelných katedrových seminárov a sporadických prednášok zahraničných hostí mohli navštevovať aj tradičné Kuželove semináre (<http://oldwww.fns.uniba.sk/~kbi/kuzela>). Na nich sa za jedenásť rokov vystriedalo vyše šesťdesiat rečníkov, z toho vyše päťdesiat z prestížnych zahraničných univerzít. Začiatkom roku 2008 sa však vďaka financiám z projektu Excelentná univerzita frekvencia podob-

ných prednášok u nás zvýšila natolko, že by umožnila prekročiť i tieto, na naše pomery úctyhodné čísla možno už v priebehu jedného až dvoch rokov.

Slubný začiatok roku

Na pozvanie Katedry fyziológie rastlín prišiel začiatkom februára prof. Liam Dolan z Veľkej Británie, študujúci genetiku a evolúciu bunkovej diferenciácie. V dynamickú prednášku priblížil svoj výskum genetickej determinácie dĺžky a polarizácie rastu koreňových vláskov. Na tomto modelovom systéme predstavil niektoré z prístupov k jednej zo zásadných otázok

biológie: Ako vzniká a ako sa udržiava asymetria na bunkovej úrovni? Ako bunka „vie“, ktorým smerom a do akej dĺžky „má“ rásť? Vyraďenie niektorých génov kontrolujúcich tieto procesy u rastlín vedie napríklad k vzniku extrémne dlhých koreňových vláskov zvyšujúcich príjem živín z pôdy.

Nasledujúce dve akcie, zamerané na medicínsku chémiu, organizovala Katedra biochémie. Poskytli hlavne detailný prehľad najnovších stratégií a trendov vo vývoji liečiv. Hoci rezistentných baktérií pribúda, počet nových liekov každoročne klesá. Zatiaľ čo v osemdesiatych rokoch bolo v USA schválených šesťnásť antibiotík za rok, za posledné roky už priemerne iba štyri.

Dr. Richard Lee, Angličan pôsobiaci v USA, sa momentálne venuje predovšetkým vývoju liekov proti tuberkulóze, chorobe, ktorá si ročne vyžiada vyše dva milióny obetí. Začiatkom marca sa v prednáške a v trojdielnom kurze medicínskej chémie podielil so svojimi skúsenosťami s dizajnom a prípravou antimikrobiálnych i antivirálnych inhibitorov. O pár dní predstavil vo svojich dvoch prednáškach **prof. Chris Abell z University of Cambridge** alternatívny prístup k vývoju inhibitorov a niekoľko nových metód so širokým uplatnením aj mimo farmaceutického výskumu. Napríklad mikrovapôčkové mikroreaktory umožňujú paralelne testovať obrovské množstvo zlúčenín, génov, či buniek.

Žiada sa dodať, že obaja rečníci v mnohých z nás zanechali rozporuplné pocity: Fascináciu príkladmi pokrokov vedy a techniky, o ktorých sme dovtedy netušili, ale aj smútok z nedostupnosti ktorejkoľvek z prezentovaných metód pre slovenské laboratóriá. Našťastie ide iba o nedostupnosť v užšom zmysle slova: Laboratórium Katedry biochémie zaoberajúce sa výskumom pôvodcov tuberkulózy spolupracuje s kolektívami oboch vedcov...

V marci prednášal v rámci EXU aj **Dr. Frédéric Devaux z Francúzska**, hosť Katedry mikrobiológie a virológie, s ktorou už niekoľko rokov spolupracuje. Vo svojej neobvykle dlhej, avšak rozhodne nie unavujúcej prednáške prezentoval výskum funkcie a evolúcie mechanizmov kontrolujúcich odpoveď kvasiniek na rôzne typy stresu. Na príklade génov riadiacich systémy umožňujúce kvasinke zbaviť sa antifungálnych látok či iných xenobiotík popísal modelovanie štruktúry a dynamiky sietí génových

Dr. Gregaň z viedenského laboratória sa venoval segregácii chromozómov. Zdroj: EXU

interakcií. Vytvorenie modelu umožňujúceho pochopiť a predpovedať správanie bunky za rôznych podmienok patrí medzi súčasné hlavné výzvy systémovej biológie.

Katedra mikrobiológie a virológie pozvala tiež svojho absolventa, **Dr. Juraja Gregáňa**, ktorý vedie viedenské laboratórium skúmajúce segregáciu chromozómov počas delenia bunky. Genetická informácia musí byť do dcérskych buniek rozdelená presne. O mechanizmoch zabezpečujúcich tento komplikovaný proces je známe už pomerne veľa, avšak ich presný priebeh a všetky zúčastnené proteíny stále nepoznáme. Poruchy v segregácii chromozómov stoja napríklad za určitými genetickými ochoreniami, z ktorých asi najznámejším je Downov syndróm.

Posledné dve marcové akcie v rámci EXU organizovala Katedra fyziológie rastlín. **Doc. František Baluška, pôsobiaci v Nemecku**, má kľúčový podiel na zrode nového vedného odboru – rastlinnej neurobiológie. Okrem semináru o signálnych dráhach v rastlinách predniesol aj prednášku pre širšiu odbornú verejnosť v auditoriu Právnickej fakulty, kde priblížil tento odbor a posun vedeckých paradigiem, ku ktorému jeho vznik viedol.

Účasť (zatiaľ?) púťavosti prednášok nezodpovedá

Časté prednášky špičkových vedcov jednoznačne patria na každú excelentnú univerzitu. Samozrejmosťou by však mala byť aj ich vysoká návštevnosť. Viaceré zo spomínaných akcií na našej fakulte sa konali v relatívne malej miestnosti (s kapacitou asi päťdesiat miest). Nie som si však istá, či iba kvôli jej reprezentatívности a novému vybaveniu, alebo aj kvôli obavám, že najväčšia prednášková miestnosť (taktiež už moderne vybavená) by pôsobila okato poloprázdne. Študenti, pochopiteľne, často nemôžu prísť kvôli výučbe, treba však priznať, že mnohým chýba záujem a motivácia „obetovať“ kúsok voľného času na aktivitu, ktorá nie je povinná a „dokonca“ sa netýka ani ich úzkeho okruhu záujmu. Neuvedomujú si ani, že problémy s angličtinou, na ktoré sa viacerí sťažujú, by im pomohlo odbúrať práve pravidelné počúvanie zahraničných rečníkov.

Neostáva nám než dúfať, že frekvencia takýchto prednášok sa výrazne neznižuje a že čoraz viac študentov si uvedomí ich prínos, vďaka čomu zaplnia aj veľké auditoriá.

Lenka Abelovská, PrIF UK

Docent Baluška sa špecializuje na rastlinnú neurobiológiu, ktorej sa venoval aj v prednáškach. Zdroj: EXU

Zakladatelia informatiky na UK šesťdesiatroční

V decembri minulého roka sme si pripomenuli významné životné jubileá – šesťdesiat rokov, dvoch našich kolegov: profesora RNDr. Branislava Rovana, PhD. a docenta RNDr. Eduarda Tomana, CSc. To, čo týchto našich kolegov spája, je nielen blízky dátum narodenia, ale predovšetkým skutočnosť, že obidvaja stáli pri zrode informatiky na Univerzite Komenského.

Profesor Branislav Rován

Na gymnáziu, ktoré prof. Rován absolvoval, sa v tom čase vytvorila prvá počítačová trieda na Slovensku. Jeho cesta viedla odtiaľ na Prírodovedeckú fakultu UK, kde študoval odbor matematika, zameranie matematická analýza. Už v čase štúdií navštevoval viaceré vedeckých seminárov, napokon však ostal pri seminári z teoretickej informatiky.

V tom čase sa tu preberala kniha S. Ginsburga *The Mathematical Theory of Context-Free Languages*, v ktorej autor uvádzal aj zoznam otvorených problémov. Branislavovi Rovánovi sa podarilo jeden z nich vyriešiť a zakrátko nato nasledovalo pozvanie prof. Ginsburga na doktorandské štúdium do USA.

Rován ho úspešne ukončil už po dvoch rokoch a bezprostredne potom sa vrátil na UK. Svoje skúsenosti zo zámoria využil pri príprave nového študijného zamerania orientovaného na informatiku. Na PríF UK sa podľa tohto návrhu začalo aj vyučovať. UK sa tak stala prvou vysokou školou v bývalom Československu, na ktorej sa informatika vyučovala ako samostatný odbor v plnej šírke.

Tento študijný program sa stal jedným z najprogressívnejších v Európe. Študenti v ňom dostávali a dodnes dostávajú dobrý základ pre doktorandské štúdium na uznávaných zahraničných inštitúciách, pričom jeho absolventi sa presadzujú nielen vo vede, ale aj ako podnikatelia a vedúci pracovníci v softwarovom priemysle.

Počiatočná fáza formovania informatiky ako študijného a vedného odboru na UK sa zavŕšila v apríli 1974 vytvorením samostatnej Katedry teoretickej kybernetiky, dnešnej Katedry informatiky. Prof. Rován sa významne zaslúžil o odborný, pedagogický aj personálny rast novej katedry.

Vytvoril uznávanú školu v oblasti formálnych jazykov a výpočtovej zložitosti, ktorej najvýznamnejšími predstaviteľmi sa stali Viliam Geffert (profesor informatiky na UPJŠ v Košiciach), Juraj Hromkovič (profesor informatiky na ETH Zürich) a Robert Szelepcsényi (nositeľ Goedelovej ceny za výsledok dosiahnutý pod vedením prof. Rovana).

Prof. Rován je významnou osobnosťou slovenskej informatiky a teší sa uznaniu aj v medzinárodnej komunite. Viac ako desať rokov pôsobil ako generálny sekretár Európskej asociácie pre teoretickú informatiku. Je zakladateľom a predsedom Slovenskej informatickej spoločnosti, pôsobil a pôsobí v edičných radách medzinárodných časopisov a je prizývaný do programových výborov najvýznamnejších európskych konferencií v teoretickej informatike.

- 12. 12. 1947 – narodil sa v Piešťanoch
- 1965 – absolvoval gymnázium na Novohradskej ulici v Bratislave
- 1970 – absolvoval Prírodovedeckú fakultu UK, odbor matematika
- 1972 – ukončil doktorandské štúdium v USA
- 1973 – priniesol nové študijné zameranie informatiky na PríF UK
- 1980 – habilitoval sa na docenta
- 1982 – vytvoril učiteľské štúdium informatiky
- 1985 – vytvoril kategóriu P v Matematickej olympiáde (dnes Olympiáda v informatike)
- 1990 – 1995 – vedúci Katedry informatiky FMFI UK
- 2000 – bol vymenovaný za profesora
- 2000 – dodnes – vedúci Katedry informatiky FMFI UK

Rýchly rozvoj informatiky podnecoval profesora Rovana k sústavnej snahe o inováciu štúdia informatiky na UK. Uvedomoval si spoločenský význam tejto disciplíny a potrebu získavania informačnej gramotnosti širokej verejnosti. To obrátilo jeho pozornosť na stredné školy a vyústilo do vytvorenia učiteľského štúdia informatiky, ktoré bolo po tri roky jediným v Československu. Spolu s kolegami z katedry inicioval vytvorenie kategórie P v Matematickej olympiáde pre stredoškôľakov, z ktorej vyrástla dnešná Olympiáda v informatike. Olympiáda a jej dopĺňajúca aktivita, Korešpondenčný seminár z programovania, vyniesli

Slovensko na Medzinárodnej olympiáde v informatike medzi absolútnu svetovú špičku. Štafetu starostlivosti o učiteľstvo informatiky na UK neskôr prevzal jeho žiak prof. Ivan Kalaš, dnešný vedúci Katedry základov a vyučovania informatiky.

Docent Eduard Toman

Po absolvovaní PríF UK, odbor matematika – deskriptívna geometria nastúpil na Katedru geometrie PríF UK, ktorá ho vyslala na doktorandské štúdium na Moskovskú štátnu univerzitu. Ašpirantúra v Moskve znamenala kľúčový zvrät v odbornej orientácii doc. Tomana: pod vedením prof. A. A. Sapoženka začal pracovať v matematickej informatike.

Vo vedeckej oblasti sa doc. Toman zamerával na skúmanie geometrických vlastností logických štruktúr a ako

jeden z prvých použil v tejto oblasti pravdepodobnostno-kombinatorický aparát. Jeho práca o štruktúre náhodných podgrafov n -rozmernej kocky predbehla rovnaký výsledok P. Erdősa, ktorý patrí v tejto oblasti medzi najcitovanejšie. Doc. Toman je v oblasti náhodných štruktúr aktívny dodnes.

Velkou zásluhou doc. Tomana je sprístupnenie a propagácia vynikajúcich a pritom menej známych výsledkov sovietskej školy z teórie výpočtovej zložitosti (Jablonskij, Lupanov, Sapoženko, Razborov, Andrejev a i.). Tieto výsledky sa stali silnou inšpiráciou pre výraznú skupinu mladých informatikov, ktorá sa vytvorila na Katedre informatiky okolo J. Hromkoviča. Konferencie venované matematickej informatike, ktoré inicioval doc. Toman a doc. I. Haverlík, rýchle presiahli lokálny rámec a najmä posledná z nich priťahla viacero významných odborníkov z Východu aj Západu.

Doc. Toman sa výrazne zaslúžil o vedecký rast viacerých mladších kolegov, vrátane prof. Hromkoviča a autorov tohto článku. Doc. Toman sa výrazne angažoval aj spoločensky. Vo svojich funkciách podporoval odborný a kvalifikačný rast učiteľov a vedeckých pracovníkov, a to aj v prípadoch, kde si to vyžadovalo nemalé osobné nasadenie. Spolu s profesorom Michalom Gregušom sa najviac zaslúžil o vznik Matematicko-fyzikálnej fakulty UK.

- 9. 12. 1947 – narodil sa v Chudej Lehote
- 1971 – absolvoval PríF UK, odbor matematika – deskriptívna geometria
- 1972 – nastúpil na Katedru geometrie PríF UK
- 1973 – 1977 – absolvoval doktorandské štúdium na Moskovskej štátnej univerzite
- 1977 – obhájil dizertačnú prácu
- 1977 – nastúpil na Katedru teoretickej kybernetiky PríF UK
- 1980 – habilitoval sa
- 1981 – 1989 – vedúci Katedry informatiky FMFI UK

•••••

Obaja oslávenci venovali podstatnú časť svojho profesionálneho života Katedre informatiky a rozvoju informatiky na Slovensku. Za uplynulých skoro 34 rokov existencie prekonal katedra vývoj od pracoviska šiestich mladých nadšencov zväčša bez vedeckej hodnoty po pracovisko celoslovenského významu s dobrým medzinárodným renomé. Katedra sa v priebehu svojej existencie stala zárodokom dvoch ďalších informatických pracovísk na UK a inšpiráciou pre vznik podobných kateder na iných slovenských univerzitách. Dobrá atmosféra na katedre, dlhodobý záujem talentovaných študentov o štúdium informatiky, aj vzťahy s absolventmi v praxi sú do značnej miery zásluhou našich jubilantov.

Za toto a mnohé iné im v mene katedry, jej študentov a priaznivcov ďakujeme a do ďalších rokov želáme pevné zdravie, životný elán a veľa úspechov v odbornom aj osobnom živote.

Daniel Olejár, Martin Škoviera, Katedra informatiky, FMFI UK

Západná kríza náročného vzdelávania

Záujem o štúdium exaktných vied a prácu v technickom odvetví klesá

Nórska štúdiá *Relevance of Science Education (ROSE)* nepatrí dátumom svojho uverejnenia medzi najaktuálnejšie, svojim obsahom je však aktuálnejšia čoraz viac. A pravdivosť jej výsledkov je čoraz citelnejšia aj u nás.

Výsledky štúdie ROSE, ktorá v rôznych krajinách sveta monitorovala záujem mladých ľudí vo veku okolo pätnásť rokov o štúdium exaktných vied a následný záujem o prácu v odvetviach technického a prírodného zamerania, boli publikované ešte v roku 2006. Závery štúdie môžu byť pre „západný svet“ varovné – so stúpajúcou životnou úrovňou klesá záujem o štúdium prírodných a technických odborov a analogicky s ním i záujem o profesie tohto charakteru. V krajinách tretieho sveta, kde mladí nepoznajú blahobyť a bezstarostnosť denného života, kde vyhliadky na budúcnosť nie sú vôbec také svetlé ako v bohatších rodinách „západného sveta“, je tento záujem výrazne vyšší. „Pokles záujmu o štúdium v technických disciplínach v krajinách EÚ a konkrétne aj na Slovensku je výrazný,“ potvrdzuje nám sociologička SAV Magdaléna Piscová.

Paradox výberu štúdiá

Nedávno prešla médiami informácia o tom, že na Slovensku klesá záujem mladých ľudí o štúdium na stredných odborných učilištiach a odborných školách. Aj trojkári si už radšej volia gymnázium a dráhu vysokoškolákov najmä humanitných odborov, práva, medicíny a ekonomicko-manažérskeho smerov.

V čase, keď na Slovensku rozbehli svoju výrobu tri svetové automobilky a keď do krajiny prichádza stále nový a nový priemysel bažiaci po pracovníkoch technických smerov, je to takpovediac situácia alarmujúca. Už teraz zaznamenávajú podniky a školy nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, resp. adeptov na štúdium. Výsledkom je, že technické vysoké školy musia zľaviť z požiadaviek na svojich budúcich študentov a prijímať aj takých, ktorí by na to kedysi nemali.

Vedomostná úroveň študentov klesá

„Som presvedčený, že čím je vyššia životná úroveň krajiny a tým „štedrejší“ systém sociálneho zabezpečenia jej občanov, tým je menší tlak na ponuku škôl všetkých stupňov, aj na študujúcich,“ myslí si Pavel Raschman, prorektor Technickej univerzity v Košiciach. Na otázku, či sa v ostatných rokoch, s postupom zvyšovania životnej úrovne Slovákov, neznižuje kvalita študentov a záujemcov o štúdium na univerzite odpovedá: „Na základe nielen vlastných skúseností, ale aj na základe tvrdení prakticky všetkých kolegov z našej a aj iných univerzít si trúfam zodpovedne povedať, že úroveň vedomosti dnešných študentov v oblasti predmetov prírodovedného základu je v priemere výrazne nižšia, ako bola pred pár rokmi. Mnohí si nevieme predstaviť, že by sme dnes dávali semestrálne zadania, ktoré sme zadávali

pred desiatimi rokmi – zrejme s výnimkou študentov IT.“ Ako dodáva, na univerzite musia venovať veľa času dobiehaniu restov vo vedomostiach študentov z predchádzajúceho štúdiá, a to často na úkor skutočného „vysokoškolského učiva“.

„Moja skúsenosť z fakulty mi hovorí, že záujem o štúdium programov, ktoré vyžadujú to, aby študent zvládol predmety ako fyzika, matematika či chémia, neustále klesá,“ priznáva i Anton Gáplovský, dekan Prírodovedeckej fakulty UK. Zároveň však dodáva, že jeho fakulta nezaznamenáva pokles záujmu študentov o štúdium. To však na druhej strane súvisí s faktom, že fakulta si nižší záujem o štúdium exaktných vedných odborov kompenzuje záujemcami o štúdium klasickej biológie, environmentalistiky...

Sme odkázaní na „tretí svet“?

Slovensko už zaznamenáva nedostatok kvalifikovanej technickej pracovnej sily. Zdá sa, že nielen „západ“, ale i my budeme odkázaní na spásnu pomoc z tretieho sveta. Tento vývoj sa však dá podľa sociologičky Piscovej podporými opatreniami zvrátiť a za príklad dáva Nemecko, ktoré bolo vždy baštou technického rozvoja a technických disciplín vôbec. „V súčasnosti tam musia zatvárať katedry, lebo nie je záujem o štúdium. Jednu z ciest, ako to zmeniť a ako sa to v Nemecku už aj realizuje, je mobilizácia mladých žien, aby viac študovali technické disciplíny, ktoré boli vždy doménou mužov,“ vysvetľuje a realisticky dodáva, že o výsledkoch tohto úsilia je ešte predčasne hovoriť.

„Pre našich študentov je PhD. štúdium v zahraničí atraktívnejšie z hľadiska prístrojového vybavenia pracovísk a tiež aj z finančného hľadiska,“ hovorí a nepriamo tak naznačuje riešenie situácie Anton Gáplovský.

Pavel Raschman si myslí, že by pomohlo skvalitnenie vyučovania exaktných predmetov, akými je matematika, fyzika alebo chémia. To, že sa mladí študenti masovo odkláňajú od všetkého, čo len trochu zaváňa niektorými z vyššie spomínaných predmetov, je dôsledok neporozumenia týmto predmetom, čo z nich tvorí akéhosi strašiaka. „Žiaľ, na Slovensku sa matematika ako maturitný predmet zrušila,“ hovorí s polutovaním Raschman. Tohtoroční deviáti v celoslovenských testoch Monitor z matematiky prepadli a oproti minulému roku sa zhoršili.

Štát štúdium exaktných vied nezvyšodňuje

Súčasný minister školstva Ján Mikolaj na začiatku svojho „ministrovania“ v rozhovore

pre Hospodárske noviny povedal, že zmení systém prerozdelenia motivačných štipendií: „Viac peňazí na štipendia dostanú vysoké školy, ktoré sú pre spoločnosť potrebné a nie je o ne veľký záujem, ako napríklad technické vysoké školy či školy pripravujúce učiteľov cudzích jazykov.“ Nebol to zlý nápad, ktorý sa však do dnešných dní neuskutočnil.

Systém pridelovania prospechových štipendií je aj naďalej taký, že každý desiaty vysokoškolák s vynikajúcimi študijnými výsledkami má nárok na pätnásťtisíc korún z balíka peňazí vyčleneného na tento účel. V roku 2008 je to balík v objeme 198 238 tisíc korún, takmer o štyridsať miliónov tenší než v roku 2007. Do budúcnosti sa pritom podľa informácií z ministerstva tento objem zvyšovať nebude. Aké nevýhody má tento stav, môžeme ľahko vidieť – prospechové štipendia získavajú väčšinou študenti ľahších, často ani nie tak potrebných študijných odborov.

Stojíme pred výzvou

Videné v globále, svet zrejme v budúcnosti bude na ľudí z krajín „tretieho sveta“ v istej miere odkázaný. Na ľudí, ktorí nemajú skúsenosť s obrátenou, negatívnou stránkou techniky a prírodných vied. Afričania alebo obyvatelia Ázie však nemajú ani vo všeobecnosti s využitím techniky až také skúsenosti ako rozvinutý svet. Preto je prirodzený a pochopiteľný ich záujem a nadšenie o túto sféru (aj preto veľké západné koncerny stahujú svoje závody do krajín ako India – a to nielen výrobné, ale i vývojové a výskumné centrá).

„Tretí svet“ však nemá prostriedky na výchovu takýchto študentov, chýbajú im školy, kvalifikovaný odborný personál, vybavenie. „Západný svet“ so špičkovou technikou a odborníkmi zatiaľ problém nemá. Ak už teda o ťažké štúdiá nemá záujem človek žijúci na vysokej nohe, pre ktorého je logické myslenie veľkou záťažou, je tu priestor práve pre študentov z rozvojových krajín. Ludstvo totiž v súčasnosti na vede a technike stojí. Nedostatok vedcov a technikov môže mať vážne následky, ktoré si hádam vieme veľmi dobre predstaviť.

S otvorením brán študentom inej pleti, kultúry a náboženstva však pred „západom“ stojí výzva – cudzinci, iná kultúra – a „západ“ sa jej v súčasnosti bojí a má predsudky. Odmietnuť prísťahovalcov a riskovať nedostatok potrebných mozgov, alebo prijať a naučiť sa žiť s inou kultúrou? Kto sa bude komu musieť prispôbiť?

**Erik Kapsdorfer, študent 2. ročníka
Katedry žurnalistiky FIF UK**